

Qurdular, yaratdılar, yarışdırıb əyləndilər, əyləncəli öyrəndilər

SAF 2025-in finalından reportaj

STEAM Azərbaycan Festivalı yekunlaşdı. Həyəcanlı olduğu qədər maraqlı, əyləncəli, rəngli festivalın bağlanış mərasimində qaliblər mükafatlandırıldı.

SAF 2025-in qaliblərindən biri olan Zaqatala məktəblilərini fərləndirən problem bir bağbanla tanışlıq zamanı ortaya çıxıb.

Aydın Sulxayev Zaqatala rayon Nizami Hüseynov adına 2 nömrəli tam orta məktəbin XI sinif şagirdidir. O, SAF 2025-ə yaşadı Avropa Azərbaycan məktəbinin şagirdi Nihad Muradlı ilə qatılıb və uğur qazanıb. Komanda üzvləri biri-birini 5 ildir tanıyırlar və bu onların ilk birgə işi deyil. Aydın Zaqatalada, Murad isə Balakəndə oxuduğu vaxt Robototexnika kursunda tanış olublar.

Aydın 2022-ci ildən bəri SAF yarışlarına, Murad isə Zaqatalada dostlaşdığı ayrı-ayrı robot həvəskarları ilə komanda yaradıb müxtəlif yarışlara qatılır. Muradın dediyinə görə, dostların yaratdığı komandalar sınaqlardan uğurla çıxırlar. Məsələn, bir dəfə Dünya Robot Olimpiadasının 2022-ci ildə Azərbaycan turunun qaliblərindən olublar, 2023-cü ildə Azərbaycanda keçirilən Dünya Robot Olimpiadasının birincisi olublar. Sonra uğurlarını Panamada davam etdiriblər və 33 ölkə arasında keçirilən yarışda II yerə çıxıblar.

SAF-da hər dəfə "İnnovasiya və sahibkarlıq" kategoriyasında yarışılır: "Verilən mövzuya uyğun problem göstərib onun innovativ həllini verməliyik. Həmin həllin isə ya bənzəri olmamalı, ya da olan həldən üstün yeni yol təklif etməliyik".

Məktəblilər bu dəfə ziyanvericilərə qarşı ən yaxşı mübarizə yolu təklif ediblər və bu həll yolu müsbət nəticə verib. Hətta o qədər yüksək nəticə əldə ediblər ki, SAF-da stendlərinə qoymağa böcək hücumuna məruz qalan bir çiçək belə tapmayıblar.

Bakı və rayon məktəblilərinin təklif etdiyi həll yolu süni zəka əsaslıdır. Belə ki, yaratdıqları tətbiq sayəsində hazırladıqları robot istixanada, bağçada müşahidə aparır, xəstəliyi olan çiçəyi aşkarlayır və bu barədə məlumatı veb-sayta ötürür. Bu da bitkilərdə dəyişikliyi və xəstəliyi vaxtında aşkarlamağa imkan verir.

Onlar qalib olmalarının sirrini belə izah ediblər: "Dünyada 2 aktual mövzu var. Birincisi süni intellekt və ondan düzgün istifadə, ikincisi isə aqrotexnikadır. Üstəlik, layihəmizin dünyada bənzəri yoxdur. Biznes planı da beynəlxalq normativlərə uyğun hazırlamışıq".

"Rolling minds" kategoriyası üzrə yarışan və seçilərək mükafatlandırılan komandalardan biri Ağdaş məktəbliləri Şamil və Toğrulun yaratdığı komanda olub.

Şamil Atakişiyev və Toğrul Mikayılov V sinif şagirdləridir. M.Şeyxzadə adına internat tipli Texniki, Humanitar və Təbiət fənləri təmayüllü gimnaziyada təhsil alırlar. Bir məktəbdə oxusalar da, STEAM Mərkəzində tanış olub komanda yaradıblar: "Əslində, biz 3 dostuq. Müəllimimiz Günel Hacıyeva ilə hazırlaşdıq. Biz ikimiz bu kategoriya, digər dostumuz isə başqa kategoriya üzrə yarışa qatıldı".

Onlar birinciliklərinin səbəbini belə izah ediblər: "Ən uzun yol qət edən və kreativ həll olaraq ən çox bal yığan birinci oldu. Festivalın ikinci günündə yarışımızı bitirmişdik, üçüncü günündə də verilən əlavə daha bir tapşırığı da uğurla yerinə yetirdik. Tapşırıqda bizə bir labirint verirlər və biz onu bir neçə dəyişimdə həll edirik. 3 aydır bu kategoriya üzrə hazırlışıq. 1 dəqiqə içərisində sürətlə düşünüb tapşırığı yerinə yetirdik".

İlk dəfə SAF 2023-ə qatılan uşaqlar Lego üzrə bacarıqlarını yarışdırıblar və onda da birincilik qazanıblar.

Daha bir maraqlı kategoriya üzrə - "Imagination to reality" kategoriyası üzrə qaliblərlə tanış oluruq. Naxçıvandan qatılan 2 qalib komandada 6 şagird təmsil olunub.

Onlardan ikisi - Fuad Ramazanlı və Amil Xəlilzadə Naxçıvan şəhər 9 nömrəli tam orta məktəbin IX sinif şagirləridir. Hazırladıqları gəmi və rezinli maşın modelləri barədə danışaraq deyiblər ki, onları məhz finala vəsiqə qazana bilmək üçün hazırlayıblar. Amma nəinki finala vəsiqə qazanıb, hətta qalib olublar. Qalib olmaqlarına inanmalarını isə belə izah ediblər: "Dizaynını müxtəlif proqramlardan istifadə edərək hazırlamışıq, hardansa hazır model götürməmişik. Hazırladığımız rezinli maşın 15-16 metr gedə bilir. Ən böyük məsafə qət edən bizim maşınımız oldu".

"RoboGames kids" kategoriyasında yarışaraq birinci olan 5 komandadan biri "Legomania" komandasıdır. Komanda üzvləri Ülvi Şabanov və Ayla Laçınzadə öz məharətlərini ən yaxşı şəkildə

göstəriblər. Şıxəli Qurbanov adına 3 nömrəli tam orta məktəbin V sinif şagirdi olan Ümid Şabanov Zaqatala rayon Zərifə Əliyeva adına Texniki Təmayüllü liseyin III sinif şagirdi Ayla Laçınzadə ilə birlikdə bacarıqlarını STEAM mərkəzində birləşdiriblər. Özləri kimi hazırladıqları robotlar da əlbir işləyir: "Mərkəzdə biz Ayla ilə kiçik robotlar düzəldirdik. Beləcə dostlaşdıq. Bu yarışa isə müəllimlərimizlə birlikdə araşdıraraq bir qərara gəldik. Su altında tullantıları toplayan robot hazırlamağı qərara aldığımız".

Kəşfiyyatçı və tullantı yığan robotlar müştərək çalışır. "Pinqvin" adlandırdıqları kəşfiyyatçı tullantı aşkarlayan kimi zibilyığın robota məlumat verir, o da görülmüş zibili götürür. Hələlik quru platformada çalışır, uşaqlar onun təkərlərini və bəzi başqa hissələrini dəyişərək təkmilləşdirib su içində də işini təmin edə biləcəklərini düşünürlər".

İlk dəfə yarışa qatılan uşaqlar növbəti yarışlara daha təkmil işlərlə qatılacaqlar. Ümid deyir ki, gələcəkdə kompüter mütəxəssisi olub proqramlaşdırma ilə məşğul olacaq: "Qarşılaşdığım problemləri texnologiyanın köməyi ilə həll etmək istəyirəm".

Məhərrəm Aydınllı sinif yoldaşı Ayan Xəlilli ilə komanda yaradıb "CubeSat" kategoriyasında yarışlara qatılıb. Minipeyk texnologiyaları ilə maraqlanan məktəblilər 6 metr məsafədə uçan aparatla əlaqə qurmağa nail olublar.

2 nəfərdən ibarət komandada vəzifələr dəqiq bölünüb. İdeyanı Məhərrəm proqramlaşdırır, Ayan

dizayn edir: "Yay tətildə başladıq, 3 ay ərzində hazırladıq. Mən proqramlaşdırırdım, Ayan isə dizayn verdi. Həm işimizi, həm də vaxtımızı düzgün bölür, səmərəli işləyirik".

Qax şəhər 2 nömrəli məktəb liseyin şagirdləri Qax şəhər STEAM Mərkəzinin yetirmələridirlər. Ayandan fərqli olaraq Məhərrəmin bu il SAF-da iştirakı ilk deyil: "İlk dəfə 2023-cü ildə iştirak etdim və fərqli kategoriya da I yeri qazandım. "CubeSat" kategoriyasında isə ikinci dəfə yarışır və qazanıram. Ötən il III yerə layiq görülmüşdüm, bu il birinci oldum".

Festivalın finalında əcnəbilər də var. Qaliblərdən biri Slovakiya məktəblilərinin "Strojars riders" komandasıdır. Onlar "H2 Pro Grand Prix Pro" kategoriyası üzrə yarışır. 13-17 yaşlı şagirdlər üçün nəzərdə tutulan bu kategoriya üzrə şagirdlər hidrogenlə işləyən avtomobillər layihələndirir, qurur və həmin maşınlarla yarışır.

Komandada 2 sürücü, 2 mexanik var. Yarışda onlar maşınları hərəkətə gətirir, amma özləri içərisində olmağı arzulamırlar. Ona görə yox ki, sürətlə gedən maşınların içərisində olmaqdan qorxurlar, ona görə ki, sürməyi yox, maşınları hərəkətə gətirməyi xoşlayırlar. Gələcəkdə mühəndis olmağı planlaşdırırlar.

XI sinif şagirdlərindən ibarət komanda SAF-da olmaqdan çox məmnundur. Bundan əvvəl başqa yarışlarda da iştirak ediblər. Amma ilk dəfə SAF 2025-də qalib olublar və bunun xoşbəxtliyini yaşayırlar.

Ruhiyyə DAŞSALAHLI